

СТАНОВИЩЕ

от проф. Пенчо Гешев, доктор

По материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност професор в Област на висше образование 7.Здравеопазване и спорт, Професионално направление 7.6. Спорт и научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“

В конкурса за професор, обявен в ДВ брой 96/11.11.2025 година, като единствен кандидат участва доц. Мариана Алексиева Борукова, ДН - преподавател в катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“, към факултет „Педагогика“, НСА „Васил Левски“. Кандидатката е представила в установения срок необходимите документи и наукометрични данни, съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за придобиване на научната степен „доктор на науките“ и заемане на академични длъжности в НСА „Васил Левски“.

Биографични данни за кандидата:

Доц. Мариана Борукова е родена на 31.05.1973 г. в гр. Варна. Завършва висше образование в НСА „Васил Левски“ през 2006 година със специалност „Треньор по баскетбол“. През 2007 година завършва магистратура по спортен мениджмънт. През 2014 година придобива ОНС „Доктор“, а през 2022 година научната степен Доктор на науките. През 2019 година заема академичната длъжност доцент към катедра „Баскетбол, волейбол, хандбал“, в която започва преподавателска работа през 2014 година.

Публикационна дейност:

В конкурса кандидатът участва с достатъчна по количество и качествена по съдържание научна продукция. За това говорят следните обективни показатели:

Монография – „Обединен баскетбол – изследователски подходи“.

В хабилитационния си труд доц. Борукова представя широкообхватно изследване на теоретико-методичните и приложно-експерименталните аспекти на обединения баскетбол, който е ключов елемент от движението на Спешъл олимпикс. Авторът съчетава многогодишния американски опит със своята практическа дейност, за да предложи стратегия и модел за внедряване и интеграция на обединен баскетбол в образователната система на България. Централно място в работата заема мониторингът на сърдечната честота като маркер за функционалното състояние.

Акцентът в разработката е необходимостта от прилагане на ефективен контрол върху функционалната подготовка и индивидуализирането на натоварването за по-голяма безопасност и по-високи спортни резултати.

Приложени са резюметата на дисертационните трудове за присъждане съответно на ОНС „Доктор“ и „Доктор на науките“ както и публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на научната степен „Доктор на науките.

Доц. Борукова има издаден 1 учебник и 1 учебно помагало, което се използва в училищната мрежа.

Публикации в научни издания: 18 бр. От тях:

– публикации в индексирани списания в световни бази данни – 14, от които:

- самостоятелни публикации – 5;
- в съавторство – 9, от които 5 като първи автор.

– публикации в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни трудове – 4, от които:

- Самостоятелни публикации – 2;
- В съавторство – 2 като първи автор.

В публикациите се разглеждат широк кръг от проблеми, свързани изследване на функционалната подготовка на подрастващи баскетболисти, както и с интеграцията и приобщаването на хора с увреждания чрез развитието на обединения баскетбол.

За участие в конкурса кандидатът представя 27 цитирания международни и национални източници, от които 7 в публикации, индексирани в Web of Science и Scopus, както и три цитирания в монографии.

Научно-приложна, експертна и педагогическа дейност:

Доц. Мариана Борукова е участвала с доклади в международни и национални конференции.

Участвала е в 6 научни проекти, на един от които е ръководител.

Експертната дейност на доц. Борукова включва членство в Треньорската школа към БФБаскетбол, председател на Българската асоциация спорт за учащи (БАСУ), член на борда на директорите на Европейската федерация за училищен спорт (ESSF) и на Международната федерация за училищен спорт (ISF) и др.

Участва в създаването и реализирането на протокол за провеждане на състезания по обединен баскетбол. Технически делегат е на всички спортни прояви, организирани от Спешъл Олимпикс.

За нуждите на практиката кандидатът създава тестова батерия (Борукова, 22) за подрастващи състезатели по баскетбол и дигитализирана нормативна система към тестовата батерия.

Участва в организирането и провеждането на обучителни семинари за треньорите в България. Автор на Е-учебник „Спортните игри като средство за спорт, фитнес и здраве“.

Научен ръководител е на двама, успешно защитили докторанти.

По-основните научни и приложни приноси на представените трудове са в няколко направления:

- Управление и контрол на спортната подготвеност в баскетбола. Изследвани са основните признаци на физическото развитие и спортната подготвеност в баскетбола. Разкрита е факторната структура на специфичната баскетболна подготвеност на отделните възрастови групи. Чрез разработената система треньорите получават информация за нивото на развитие на физическите качества и специфичната баскетболна подготвеност на своите състезатели. Изведена е стратегическа цел пред женското направление на европейския баскетбол – възстановяване на високата класа при реализирането на стрелбите в коша.

- Интеграция и приобщаване на хора с увреждания чрез обединен баскетбол. Обединеният баскетбол е дефиниран като високоефективен модел за включване, позволяващ на хората с интелектуални затруднения да се интегрират активно в спортна среда, която би била труднодостъпна за самостоятелно практикуване. Изведени са индивидуални нормативни таблици за стойностите на пулсовата честота.

- Изследвана е фундаменталната роля на физическата активност за оптимизиране на здравословния статус и подобряване качеството на живот при подрастващи и млади хора в пандемични условия. Резултатите от изследванията имат пряко приложение в дейността на спортните педагози, учителите по физическо възпитание и спорт и треньорите, работещи в началните етапи на обучение в училищната и клубна система в България.

В заключение, на основание предложените ни резултати от своята научно-изследователска, публикационна и приложна дейност, както и притежаваните качества на експерт и преподавател, ми дават основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на доц. Мариана Алексиева Борукова, ДН академичното звание Професор.

17.02.2026 г.

Изготвил становището:

С О Ф И Я

/Проф. Пенчо Гешев, доктор/

STATEMENT

by Prof. Pencho Geshev, PhD

Based on the materials submitted for participation in the concourse for the academic position of professor in the field of higher education 7. Health and Sports, Professional field 7.6. Sports and scientific specialty "Theory and Methodology of Physical Education and Sports Training"

In the concourse for the professor position, announced in State Gazette No. 96/11.11.2025, the only candidate is Assoc. Prof. Mariana Alexieva Borukova, PhD - lecturer in the Department of Basketball, Volleyball, Handball, Faculty of Pedagogy, National Sports Academy "Vassil Levski". The candidate submitted the necessary documents and scientometric data within the announced deadline, in accordance with the requirements of the Higher Education Act and the Regulations for the acquisition of the academic degree of "Doctor of Science" and for the acquisition of academic positions at the National Sports Academy "Vasil Levski".

Biographical data of the candidate:

Assoc. Prof. Mariana Borukova was born on May 31, 1973, in Varna. She graduated from the National Sports Academy "Vassil Levski" in 2006 with a degree in Basketball Coaching. In 2007, she completed a master's degree in sports management. In 2014, she obtained a PhD, and in 2022, she obtained a Doctor of Science degree. In 2019, she took up the academic position of associate professor at the Department of Basketball, Volleyball, and Handball, where she had been teaching since 2014.

Publications:

The candidate participates in the concourse with a sufficient quantity and quality of scientific output. This is evident by the following objective indicators:

Monograph – "Unified Basketball – Research Approaches".

In her habilitation work, Assoc. Prof. Borukova presents a comprehensive study of the theoretical, methodological, and applied-experimental aspects of Unified basketball, a key element of the Special Olympics movement. The author combines her many years of American experience with her practical work to propose a strategy and model for implementing and integrating Unified basketball into the Bulgarian education system. A central place in the work is given to heart rate monitoring as a marker of functional status.

The emphasis in the development is on the need to apply effective control over functional training and individualise the load for greater safety and higher sporting results.

Presented are the summaries of the dissertations from the acquisition of the degrees of “Doctor” and “Doctor of Science”, as well as a published book based on a defended dissertation for the acquisition of the degree of “Doctor of Science”.

Assoc. Prof. Borukova has published 1 textbook and 1 studybook, which are used in the school network.

Publications in scientific journals: 18, spread as follows:

- publications in indexed journals in global scientific databases – 14, of which:
 - 5 publications as a single author;
 - 9 publications as co-author, in five of them as a first author.
- 4 publications in non-indexed journals with scientific review or published in edited collective works, of which:
 - 2 publications as a single author;
 - 2 publications as first author in a co-authored team.

The publications cover a wide range of issues related to the study of the functional training of adolescent basketball players, as well as the integration and inclusion of people with disabilities through the development of Unified basketball.

To participate in the concourse, the candidate presents 27 citations from international and national sources, including 7 from publications indexed in Web of Science and Scopus, and 3 from monographs.

Scientific, applied, expert, and pedagogical activities:

Assoc. Prof. Mariana Borukova has participated in international and national conferences with scientific presentations.

She has participated in 6 scientific projects, of which she is the project leader for one.

Assoc. Prof. Borukova's expert activities include membership in the Coaching School of the Bulgarian Basketball Federation, serving as Head of the Bulgarian Association for School Sports (BASU), and serving on the board of directors of the European School Sport Federation (ESSF) and the International School Sport Federation (ISF), etc.

She participates in developing and implementing a protocol for conducting unified basketball competitions. She is a technical delegate at all sports events organised by Special Olympics.

For practical purposes, the candidate developed a test battery (Borukova, 22) for young basketball players and a digitised regulatory system for it.

She participates in the organisation and conduct of training seminars for coaches in Bulgaria. She is the author of the e-textbook "Sports Games as a Means for Sport, Fitness and Health".

She is the scientific supervisor of two doctoral students who have successfully defended their theses.

The main scientific and applied contributions of the presented works are in several areas:

- Management and control of athletic fitness in basketball. The main indicators of physical development and athletic fitness in basketball have been studied. The factor structure of specific basketball fitness has been revealed across different age groups. Through the developed system, coaches receive information on the development of their players' physical qualities and specific basketball fitness. A strategic goal has been set for women's European basketball - to restore the high-class of shooting at the basket.

- Integration and inclusion of people with disabilities through Unified basketball. Unified basketball is defined as a highly effective model for inclusion, allowing people with intellectual disabilities to actively integrate into a sporting environment that would be difficult to access on their own. Individual reference tables for heart rate values have been developed for them.

- The fundamental role of physical activity in optimising health status and improving quality of life among adolescents and young people in pandemic conditions has been investigated. The results of the research have direct application for sports educators, physical education and sports teachers, and coaches working in the early stages of training in the school and club systems in Bulgaria.

In conclusion, based on the results of the presented scientific research, publications and applied activities, as well as the qualities as an expert and lecturer, I have reason to propose to the esteemed scientific jury Assoc. Prof. Mariana Alexieva Borukova, DSc, is to be awarded the academic title of Professor.

17.02.2026

Statement prepared by:

SOFIA

/Prof. Pencho Geshev, PhD/